

Majú dejiny zmysel alebo kedy bude koniec sveta? (Druhá časť)

Lucia Laudoni

14. júla 2021 ✚ Kultúra

pokračovanie I. časti

Čiernobiele kontúry verzus farebná fotografia. Historik svojimi hypotézami len vyfarbuje detskú maľovanku. Aj k takejto analógii sa dá dôjsť pri premýšľaní nad slovami francúzskeho historika a teológa Henri-Irénée Marroua.

Dejiny sú „zmiešaninou subjektu a objektu“. Integrovali do seba istú dvojznačnosť, ktorú Marrou, akademik a kontemplatívna duša v jednej osobe, pociťuje až príliš naliehavo. Upozorňuje nás, že nie je správne robiť si modlu z úspechov. Každé veľké dejinné víťazstvo visí na tenkom lane porážky.



Sine me nihil potestis facere. Bezo mňa nemôžete nič urobiť, odkazuje Pán. Absolutizácia ľudského úspechu, akoby Boh na ňom nemal žiadny „podiel“, je šliapaním po Božom stvoriteľskom diele.

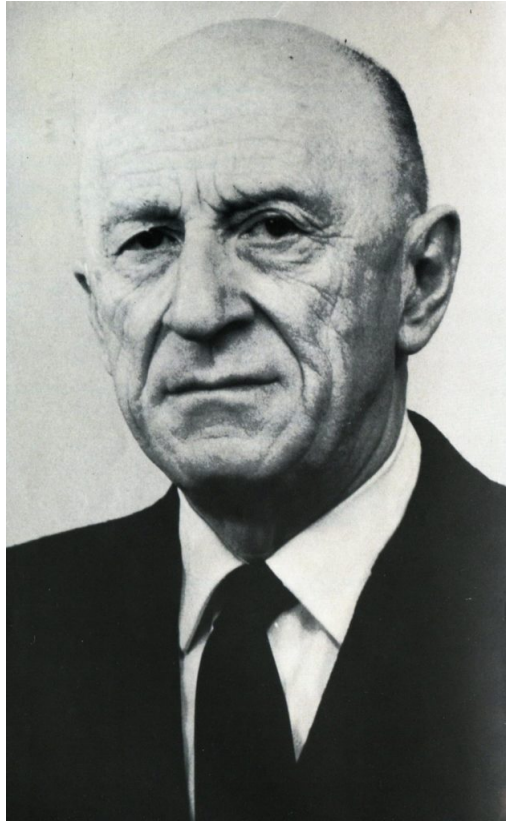
Zdroj: subrosa09.wordpress.com

Francúzovo brko nasiaknuté agustiniánskym atramentom odhaľuje v dejinách vedu, ktorá „sa definuje ako ľudská minulosť do tej miery, do akej ju umožňuje poznať primerané používanie nájdených dokladov“. Kumuláciu a vyhodnocovanie faktov nazýva „zdanlivo iracionálnym rozsýpaním hviezd in firmamento“, vo vani nebeskej klenby, v ktorej sa kúpe čas.

Bol Marrou skeptický voči vedeckému poznaniu? *Difficile dictu*. Isté však je, že si uvedomoval hranice vedy. Áno, *scientia humana* má hranice stanovené konečnou nekonečnosťou ľudského rozumu. Historik z technického hľadiska nikdy nemá k dispozícii úplnú pramennú bázu, ktorá by mu ukázala pravdu ako v

zrkadle a zodpovedala všetky otázky. Korpus prameňov je telom bez hlavy. Čím viac máme prameňov, tým viac sa vynára otázok.

Dejiny často charakterizujeme ako temporálnu štruktúru, ktorú nie je možné pozorovať z vtácej perspektívy. Historik nemá lietadlo, má iba motyku archeológa, ktorou doluje zo zeme relikty civilizácií. Civilizácií, ktoré sa podľa nášho autora začali rozkladať skôr, než sa dejinne naplnili a uzavreli. Expresívnejšie povedané, hnili zaživa...



Henri-Irénée Marrou mal v srdci skrytý duchovný osciloskop historika.

Zdroj: pinterest.it

Je v teológii dejín Henriho-Irénée Marroua miesto pre zlo, škvrnu na pijaku bytia? Zlo nie je „*pozitívnym princípom, na podklade ktorého by sa dala usporiadať nejaká obec*“. Diktátorské režimy preto môžu krátkodobo stáť iba na krivých hlinených nohách ilúzie a strachu. Rozpadajú sa pod svojou vlastnou ťarchou.

Latinské (*con*)*struo*, čiže staviam pomocou logicky usporiadaných vrstiev, je základom slovenského konštruovať a konštrukcia. Antický význam však prekračuje hranice stavebníctva. *Quid struit?* Čo má za lubom? Čo snuje? Čo stavia vo svojom duchu? Aj takto vyzerajú možné prekladové varianty simplexnej latinskej vetičky. Pre starorímskeho človeka bola myšlienka ak nie druhom stavby, tak aspoň stavebným komponentom. Stavebné analógie v Hermovom *Pastierovi* museli na antického recipienta pôsobiť veľmi živo.

Pokiaľ je sám akt myslenia budovaním nemateriálnej stavby (každý *nova cognoscendi cupidus* sa o tom môže presvedčiť vďaka ochutnávke z latinského etymologického hrnca), potom treba predpokladať, že aj táto vnútorná kognitívna stavba potrebuje architektonický plán. V živote kresťana ho rysuje Duch Svätý – a ani život historika nie je výnimkou. Ten potrebuje plánov hneď niekoľko.



Dívajme sa cum fiducia, s dôverou na Boží plán, a stavbu našich dejín tornádo času nikdy nezborí.

Zdroj: flickr.com

„Nie my ovládame pravdu – pravda ovláda nás“, uvažuje Marrou na jednom mieste svojej teológie dejín. *In spiritu veritatis* dospieva k presvedčeniu, že povinnosťou kresťana kontemplujúceho tajomstvo času je obetovať Bohu *sacrificium historiae*, chod celých dejín. Pokúsme sa substituovať sloveso obetovať rovnako účinným verbálnym štítom zasvätiť. Zasuďujeme Kristovi srdcia i vlastné životy, tak prečo Mu v apoštolskej autorite nezasvätiť *temporum rotas*, kolesá času?

Ozubené koleso dejín tu nie je nato, aby nás zomlelo v mlynčeku hriechu a beznádeje. Koleso času z nás svojím vlastným tempom melie múku, z ktorej ruka Všemohúceho jedného dňa uhnetie voňavý a chrumkavý chlieb. Boh však používa aj skalpel lásky, aby z dejín ľudstva vyrezal diablov nádor.



Modlitba na noži. V 16. a 17. storočí sa pri stolovaní používali takéto nože s vygravírovaným gregoriánskym zápisom ďakovnej modlitby (*gratiarum actio*) za prijaté časné dobro.

Zdroj: sotwe.com

Náš čas je (uvažujúc pri zbieraní klasov Marrouovej spirituality) časom liturgie. V predstavách antickej Cirkvi je liturgia kozmickou službou anjelov, *liturgia perpetua*, ku ktorej sa pripája *Ecclesia militans* s tým najkrajším, čo je zem schopná venovať svojmu Blahodarcovi, Tomu, ktorého svätambroziánske pero dekoruje titulom *Conditor alme siderum*.

Znamená to, že aj dejiny sú povolané stať sa liturgiou. Je známe, že liturgia u pohanských Grékov predstavovala verejnú službu, tento výklad si však vyžaduje isté upresnenie: liturgia je služba, ktorá má byť

užitočná celku, nielen jednotlivcovi páliacemu kadidlo pred obrazom vlastného ega.

V starom Grécku boli formou liturgie napríklad aj spravodlivé dane. To nás vedie k uvažovaniu, podľa ktorého sme my všetci, plávajúci po oceáne Božej dobroty v deravých koráboch hriechu, dlžníci pred Pánom. Z duchovnej dane, ktorou je liturgia, si kradneme do truhlíc vlastného komfortu a z Boha robíme žobráka.

Esteticky prázdne moderné svätostánky kontra gýčové haciendy súčasných zbohatlíkov nastavujú prosbe z Otčenáša odpusť nám naše dlhy (*dimitte nobis debita nostra*) príliš jasné zrkadlo.



Liber scriptus proferetur...

Zdroj: pinterest.it

Prítomnosť kresťanov v konkrétnych spatiotemporálnych súradniciach „dáva svetu príchut', ktorú pozná len Boh“, tvrdí Marrou. *Sapor* (chuť) a *sapientia* (múdrosť) sú dva púčiky tej istej ruže.

Nemenej zaujímavé sú Francúzove úvahy o úlohe svätosti v dejinách. Skutočná svätosť je očiam verejnosti neviditeľná. Hospodin ju odhaľuje *post mortem* dotyčného svätca ako umelec, ktorý na výstave odkrýva svoje (požičajme si taliansky termín) *capodopere* čakajúce na kľúčový okamih pod bielou plachtou.

Teóriu, že náš dusiaci sa svet stále dýcha zásluhou modlitieb skrytých svätých, berie Marrou na milosť *sub condicione*, že nebudeme hľadať presný počet spravodlivých medzi nami podľa vzoru kabalistov a islamu. Nevieme si exaktne (s presnosťou desatinnej čiarky) spočítať ani bunky v tele, prečo sa teda odvažujeme rátať počet žijúcich svätých, a čo je ešte horšie, počet dní, ktoré zostávajú tomuto svetu? Sme len závažím na Božích hodinách. Závažím, ktoré nedovídí na ručičky.

Latinské meno piesku, potravý presýpacích hodín, je *arena* (iná varianta znie *harena*). Arény, v ktorých sa odohrávali gladiátorské boje, napĺňal piesok, do ktorého sa ľahko vpijala krv.



Naše rany nezahojí piesok z presýpacích hodín všetkých vekov, ale Kristova životodarná krv.

Zdroj: weheartit.com

Z histórie vieme, že nielen zlí tasia proti sebe meče. „*Bojujú aj dobrí s dobrými*“, všíma si francúzsky teológ dejín. Počas alžírkej vojny napriek svojmu patriotizmu (alebo práve vďaka nemu) podporil nezávislosť africkej kolónie a v roku 1956 ako prvý z francúzskych intelektuálov odsúdil praktiky mučeníkov. Humanisticky ladeným článkom z titulnej strany *Le Monde* si Marrou na seba uplietol bič.

Dočkal sa ponižujúcej domovej prehliadky a ironického zaobchádzania zo strany verejnej moci iba preto, že sa postavil na stranu utláčaných. Keď Marrou v roku 1968 vydával svoju *Teológiu dejín*, mal v srdci zapísanú aj skúsenosť prenasledovania žeravým perom života.

Dospel k názoru, že „*modlitba duchovného človeka v skrytosti môže mať na dejiny hlbší vplyv, než ohromujúce viditeľné divadlo.*“

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/maju-dejiny-zmysel-alebo-kedy-bude-koniec-sveta-druha-cast/>